

Finnish

KUURON LAPSEN OIKEUS KASVAA KAKSIKIELISENÄ

The Finnish translation of

“The right of the deaf child to grow up bilingual”

by François Grosjean

University of Neuchâtel, Switzerland

Translated by Sari Paloposki

This translation was made possible by a collaborative project between the University of Neuchâtel, Switzerland (Language and Speech Laboratory) and Gallaudet University (Signs of Literacy Program) and was funded by The Parthenon Trust and the Elysium Foundation.

KUURON LAPSEN OIKEUS KASVAA KAKSIKIELISENÄ*

Teksti: Francois Grosjean, Neuchâtelin yliopisto, Sveitsi
Käännös: Sari Paloposki, KLV ry

Jokaisella kuurolla lapsella, kuulovamman asteesta riippumatta, tulisi olla oikeus kasvaa kaksikielisenä. Tuntemalla ja käyttämällä sekä viittomakieltä että puhuttua kieltä (sen kirjoitetussa ja mikäli mahdollista myös puhutussa muodossa) lapsi voi saavuttaa täydet kognitiiviset, kielelliset ja sosiaaliset kykynsä.

Mitä lapsi tarvitsee pärjätäkseen kielellisesti

Kuuron lapsen täytyy kielen avulla suorittaa lukuisia eri asioita:

1. Kommunikoida vanhempien ja perheenjäsenten kanssa niin varhain kuin mahdollista. Kuuleva lapsi oppii kielen normaalisti elämänsä ensimmäisten vuosien aikana edellyttäen, että hän saa kielellisiä virikkeitä ja kykenee ymmärtämään kieltä. Kieli puolestaan on tärkeä väline sosiaalisen ja henkilökohtaisen siteen muodostumisessa ja vakiintumisessa lapsen ja hänen vanhempiensa välillä. Mikä pätee kuulevaan lapseen, sen tulee päteä myös kuuroon lapseen. Kuuron lapsen tulee kyetä kommunikoidaan vanhempiensa kanssa luonnollisella kielellä niin pian ja niin täysipainoisesti kuin mahdollista. Tunneside vanhempien ja lapsen välille muodostuu paljolti kielen avulla.

2. Kehittää kognitiivisia taitoja varhaislapsuudessa. Kielen avulla lapsi kehittää kognitiivisia taitoja, jotka ovat tärkeitä lapsen henkilökohtaisen kehityksen kannalta. Näitä ovat mm. erityyppiset päättely- ja hahmotuskykyyn ja muistin rekisteröintiin liittyvät taidot. Kielen täydellisellä puuttumisella, ei-luonnollisen kielen omaksumisella tai heikosti ymmärretyn kielen käyttämisellä, voi olla huomattavia negatiivisia seurauksia lapsen kognitiivisen kehityksen kannalta.

3. Hankkia tietämystä ympäröivästä maailmasta. Lapsi hankkii tietoa ympäröivästä maailmasta pääasiassa kielen välityksellä. Kommunikoidessaan vanhempien, muiden perheenjäsenten, lasten ja aikuisten kanssa, lapsi tuottaa ja vaihtaa samalla tietoa maailmasta. Tämä tieto muodostaa pohjan koulussa tapahtuvalle toiminnalle. Tietämys ympäröivästä maailmasta helpottaa myös kielen ymmärtämisessä; todellista kielen ymmärtämistä ei ole ilman tämän tiedon antamaa tukea.

4. Kommunikoida täysipainoisesti ympäröivän maailman kanssa. Kuuron lapsen B kuten kuulevankin B tulee pystyä kommunikoidaan täysipainoisesti niiden henkilöiden kanssa, jotka ovat osa hänen elämäänsä (vanhemmat, sisarukset, muut kuurot lapset, opettajat, eri aikuisryhmät, jne.) Kommunikoinnin tulee tapahtua sellaisella kielellä, joka antaa tietoa parhaalla mahdollisella tavalla ja joka on sopiva keskustelukumppani ja tilanne huomioon ottaen. Joissakin tapauksissa se on viittomakieli, joissakin oraalinen, puhuttu kieli (jossakin sen muodoista) tai joskus kyseeseen tulee kaksi kieltä vuorotellen käytettynä.

* Tämä lyhyt teksti on vastine siihen kriittiseen huomioon, joka vuosien mittaan on liittynyt kaksikielisyteen ja kuurouteen. Ne, jotka toimivat kuurojen lasten ympärillä (vanhemmat, lääkärit, kielentutkijat, opettajat, jne.), eivät useinkaan koe kuuroja lapsia tulevaisuuden kaksikielisinä ja kaksikulttuurisina yksilöinä. Kirjoittaessani tätä olen ajatellut erityisesti näitä ihmisiä. Haluaisin lausua kiitokseni seuraaville kollegoille ja ystäville heidän hyödyllisistä kommentistaan ja ehdotuksistaan: Robbin Battison, Penny Boyes-Braem, Eve Clark, Lysiane Grosjean, Judith Johnston, Harlan Lane, Rachel Mayberry, Lesley Milroy, Ila Parasnis ja Trude Schermer.

5. Sopeutua kahteen maailmaan. Kielen kautta kuuron lapsen täytyy tulla osaksi sekä kuulevien että kuurojen maailmaa. Hänen täytyy identifioitua, ainakin osittain, kuulevien maailmaan, mikä on miltei aina hänen vanhempiansa ja perheenjäsentensä maailma (90 %:lla kuuroista lapsista on kuulevat vanhemmat). Lapsen tulee kuitenkin B niin varhain kuin mahdollista B olla yhteydessä myös toiseen maailmaansa eli kuurojen maailmaan. Lapsen tulee voida tuntee olonsa mukavaksi näissä molemmissa maailmoissa ja hänen tulee kyetä identifioitumaan, samaistumaan kumpaankin maailmaan niin hyvin kuin mahdollista.

Kaksikielisyys on ainoa tapa tyydyttää nämä tarpeet

Kaksikielisyys tarkoittaa kahden tai useamman kielen tuntemista ja säännöllistä käyttöä. Kaksikielisyys, jossa kieliparina on viittomakieli ja oraalinen kieli, on ainoa tapa, jonka avulla kuuro lapsi voi tyydyttää nämä tarpeet eli kommunikoida varhain vanhempiansa kanssa, kehittää kognitiivisia kykyjään, hankkia tietoa ympäröivästä maailmasta, kommunikoida täysipainoisesti ympäröivän maailman kanssa ja sopeutua sekä kuulevien että kuurojen maailmaan.

Minkälainen kaksikielisyys?

Kuuron lapsen kaksikielisyys muodostuu kuurojen yhteisön käyttämästä viittomakielestä ja kuulevan enemmistön käyttämästä oraalisesta kielestä. Viimeksi mainitun kielen taito hankitaan kirjallisessa, ja mikäli mahdollista, myös puhutussa muodossa. Lapsesta itsestään riippuu, minkälainen rooli näillä kahdella kielellä on; joidenkin lasten kohdalla viittomakieli on hallitsevassa asemassa, toisten kohdalla taas oraalinen kieli. Joidenkin kohdalla molemmat kielet ovat tasapainossa keskenään. Tämän lisäksi kaksikielisyyden eri tyypit ovat mahdollisia, koska kuurouden asteita on olemassa useita ja koska kielellinen kontaktitilanne sinänsä on monimutkainen (neljä kielimodaliteettia, kaksi produktiivista ja kaksi reseptiivistä systeemiä, jne.). Näin ollen useimmat kuurot lapset tulevat kaksikielisiksi ja kaksikulttuurisiksi eri tavalla. Tässä mielessä he eivät poikkea noin puolesta maailman väestöstä, jotka elävät kahden tai useamman kielen kanssa. (On arvioitu, että maailmassa on kaksikielisiä yhtä paljon, ellei enemmän, kuin yksikielisiäkin). Kuten muutkin kaksikieliset lapset, kuurot lapset käyttävät näitä kieliä jokapäiväisessä elämässä ja he kuuluvat kukin omalla tavallaan kahteen maailmaan B tässä tapauksessa kuulevien maailmaan ja kuurojen maailmaan.

Mikä on viittomakielen rooli?

Viittomakielen tulee olla lasten, joilla on vaikea kuulovamma, ensimmäinen (tai toinen kahdesta ensimmäisestä) kieli. Viittomakieli on luonnollinen, täysin kehittynyt kieli, joka mahdollistaa kommunikoinnin täysipainoisesti. Toisin kuin oraalinen kieli, se mahdollistaa pienen kuuron lapsen ja hänen vanhempiansa kommunikoinnin varhain ja täysipainoisesti, edellyttäen, että he omaksuvat sen nopeasti. Viittomakielellä on tärkeä rooli kuuron lapsen kognitiivisessa ja sosiaalisessa kehityksessä ja se auttaa kuuroa lasta hankkimaan tietoa ympäröivästä maailmasta. Sen avulla kuuro lapsi pystyy sopeutumaan kuurojen maailmaan (toiseen niistä maailmoista, joihin hän kuuluu) niin pian kuin yhteys tähän maailmaan on luotu. Lisäksi viittomakieli helpottaa oraalisesti oppimista, joko sen puhutussa tai kirjoitetussa muodossa. Tiedetään, että ensimmäinen oppittu kieli, olipa se sitten oraalinen kieli tai viittomakieli, tukee suuresti toisen kielen oppimista. Lopuksi voidaan todeta, että viittomakielen käyttäminen varmistaa sen, että lapsi on oppinut hallitsemaan ainakin yhden kielen. Huolimatta huomattavista ponnisteluista kuurojen lasten ja heitä ympäröivien ammattilaisten taholta, sekä huolimatta erilaisten teknisten apuvälineiden käytöstä, tosiasia on, että monilla kuuroilla lapsilla on suuria vaikeuksia tuottaa ja ymmärtää oraalista kieltä sen puhutussa muodossa. Odottamalla muutamia vuosia tyydyttävän tason - jota ei ehkä koskaan saavuteta - tavoittamisessa ja samaan aikaan kieltämällä lapselta kieli (viittomakieli), joka tyydyttää hänen välittömät tarpeensa, on pohjimmiltaan riskin ottamista sen suhteen, että lapsi jää jälkeen kehityksessä, oli sitten kyse kielellisestä, kognitiivisesta, sosiaalisesta tai persoonallisesta kehityksestä.

Mikä on puhutun kielen rooli?

Kaksikielisyydellä tarkoitetaan kahden tai useamman kielen tuntemusta ja käyttöä. Kuuron lapsen toinen kieli on oraallinen kieli, jota käytetään kuulevien maailmassa, johon kuuro lapsi itsekkin kuuluu. Tämä kieli, puhutussa ja/tai kirjoitetussa muodossa, on lapsen vanhempien, sisarusten, laajemman perhepiirin, tulevien ystävien ja työnantajien, jne. kieli. Jos ne, jotka kuuron lapsen kanssa ovat joka päivä tekemisissä, eivät osaa viittomakieltä, on tärkeää, että kommunikointi tästä huolimatta on mahdollista. Tällöin kyseeseen tulee oraallinen kieli. Tämä kieli, pääasiassa kirjoitetussa muodossaan, tulee olemaan tärkeä väline myös tiedon hankkimisessa. Suuren osan oppimastamme saamme kirjoitetun kielen välityksellä, tapahtuipa tämä sitten kotona tai yleisemmin koulussa. Lisäksi kuuron lapsen onnistuminen koulussa sekä hänen ammatilliset saavutuksensa tulevaisuudessa riippuvat suurelta osin oraallisen kielen B sen kirjoitetussa ja jos mahdollista puhutussa muodossa B hallinnasta.

Loppusanat

Meidän velvollisuutemme on sallia kuuron lapsen oppia kaksi kieltä, kuurojen yhteisön viittomakieli (ensimmäisenä kielenä, jos kuulovamma on vaikea) ja kuulevan enemmistön oraallinen kieli. Tämän saavuttamiseksi lapsen tulee olla yhteydessä näihin kahteen kieliyhteisöön ja hänen täytyy kokea tarvitsevansa oppia ja käyttää molempia kieliä. Laskeminen ainoastaan yhden kielen eli oraallisen kielen varaan B johtuen viimeaikaisesta teknisestä kehityksestä - merkitsee riskinottoa ajatellen kuuron lapsen tulevaisuutta. Se merkitsee riskiä lapsen kognitiiviselle ja persoonallisuuden kehitykselle ja se vaikuttaa kielteisesti lapsen tarpeeseen sopeutua niihin kahteen maailmaan, joihin hän kuuluu. Varhainen kontakti kahteen kieleen antaa lapselle enemmän valmiuksia kuin kontakti pelkästään yhteen kieleen, mikä sitten hänen tulevaisuutensa onkaan ja missä maailmassa hän sitten päättääkin (mikäli kyseeseen tulee vain toinen) elää. Koskaan ei voi katua sitä, että osaa useampia kieliä, mutta katua voi todellakin sitä, että ei osaa tarpeeksi, erityisesti, jos oma kehitys on vaakalaudalla. Kuurolla lapsella tulisi olla oikeus varttua kaksikielisenä ja meidän vastuumme on auttaa häntä siinä.

Saman kirjoittajan muuta tuotantoa:

Grosjean, F. (1982). *Life with Two Languages: An Introduction to Bilingualism*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Grosjean, F. (1987). Bilingualism. In *Gallaudet Encyclopedia of Deaf People and Deafness*. New York: McGraw-Hill.

Grosjean, F. (1992). The bilingual and the bicultural person in the hearing and in the deaf world. *Sign Language Studies*, 77, 307 - 320.

Grosjean, F. (1994). Individual bilingualism. In *The Encyclopedia of Language and Linguistics*. Oxford: Pergamon Press.

Grosjean, F. (1994). Sign bilingualism: Issues. In *The Encyclopedia of Language and Linguistics*. Oxford: Pergamon Press.

Grosjean, F. (1996). Living with two languages and two cultures. In I. Parasnis (Ed.), *Cultural and Language Diversity: Reflections on the Deaf Experience* (pp. 20 - 37). Cambridge: Cambridge University Press.